

ОСОБЛИВОСТІ РЕЄСТРАЦІЇ НАЗВ МЕДИЧНИХ ПРЕПАРАТІВ У ЯКОСТІ ТОРГОВОЇ МАРКИ

Олексій ТКАЧУК,

заступник начальника відділення експертизи заявок на позначення та промислові зразки, Укрпатент м. Київ

Останнім часом вирує думка щодо неправомірності використання торгової марки «Корвалол», власником якої є АТ «Фармак», в складі торгової марки «Корвалол-Дарниця» та реєстрація останньої ЗАТ «Фармацевтична фірма» Дарниця спираючись на норму Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг», що містить пряму заборону реєструвати як знаки позначення, які є тотожними або схожі настільки, що їх можна сплутати зі знаками, зареєстрованими або заявленими на реєстрацію в Україні на ім'я іншої особи для таких же або споріднених з ними товарів і послуг.

Вважається, оскільки торговельні марки «Корвалол» і «Корвалол Corvalolum» визнані добре відомими на ім'я АТ «Фармак», то це вказує на те, що лікарський засіб з торговельною назвою "Корвалол" асоціюється у споживачів і суб'єктів господарювання з конкретним виробником (АТ «Фармак») на фармацевтичному ринку, що має хорошу репутацію і високу якість.

Крім того позначення «Корвалол-Дарниця», яке відрізняється від «Корвалол» і «Корвалол Corvalolum» окремим елементом «Дарниця», в цілому не робить знак відмінним, і тому є підстави вважати, що таке використання можливе було б тільки з дозволу власника знаків «Корвалол» і «Корвалол

Corvalolum». «Оскільки такий дозвіл відсутній, використання є неправомірним», — зазначає доктор юридичних наук Олена Штефан у своїй статті на сайті espresso.tv.

Чи є все так однозначно і чому взагалі зазначені торгові марки отримали правову охорону в Україні? Давайте розбиратися з самого початку.

Перш за все, я хочу ознайомити читачів з поняттям «Міжнародні непатентовані назви» (далі — МНН), що визначають фармацевтичні речовини і активні фарма — це унікальне найменування, що визнається в усьому світі і є суспільною власністю. Непатентована найменування також позначається терміном «генеричні найменування».

Початок системи МНН в тому вигляді, в якому вона існує сьогодні, було покладено в 1950 році резолюцією ВНАЗ.11 Всесвітньої асамблеї охорони здоров'я, а функціонувати вона почала в 1953 році, коли був опублікований перший перелік Міжнародних непатентованих найменувань фармацевтичних речовин. Сьогодні зведений перелік МНН включає близько 7 тисяч найменувань, що з'явилися за весь цей період часу, і це число шороку збільшується.

З самого початку свого існування система МНН була націлена на те, щоб допомогти фахівцям охорони здоров'я визначати кожен фармацевтичну речо-

вину, використовуючи її унікальне, але в той же час, поширене в усьому світі, встановлене тільки для неї найменування. Існування міжнародної номенклатури лікарських речовин у формі МНН дуже важливо для чіткої ідентифікації лікарських препаратів, їх безпечного призначення і відпустки пацієнтам, а також для обміну інформацією між фахівцями охорони здоров'я і вченими в усьому світі.

Будучи унікальними, МНН повинні мати відмінне від інших найменувань написання і звучання, щоб було неможливо сплутати їх з іншими широко використовуваними назвами. Щоб МНН могли використовуватися у всіх країнах світу, ВООЗ зробила їх формально доступними для загального користування, ось чому вони є «непатентованими». Ними можна користуватися без будь-яких обмежень для ідентифікації лікарських речовин.

Інша важлива риса системи МНН полягає в тому, що в назвах речовин, близьких з точки зору фармакології, вгадується їх взаємозв'язок за рахунок використання загальної основи слів. Завдяки цим загальним засадам, практикуючий лікар, фармацевт або будь-яка інша людина, що має відношення до фармацевтичної продукції, може зрозуміти, що дана речовина належить до групи речовин, що володіють схожою фармакологічною активністю.

Сфера застосування МНН розширюється в міру того, як зростає число найменувань. Широке використання цієї системи і її глобальне визнання стали можливими також завдяки тісній співпраці в процесі вибору МНН з численними національними органами, що займаються номенклатурою лікарських засобів. Розширення області лікарських найменувань системою Міжнародних непатентованих найменувань привело до того, що більшість лікарських речовин, що використовуються сьогодні в медичній практиці, позначаються за

допомогою МНН. Застосування МНН стало звичайною справою при проведенні досліджень і веденні клінічної документації, а їх значення все більше зростає.

Непатентовані назви призначені для використання в фармакопеях, при маркуванні, в інформації про продукт, в рекламі і рекламних матеріалах, в літературі наукового характеру і нормативних документах про лікарські засоби, а також в якості основи для назв продуктів, наприклад, дженериків. Як правило, їх обов'язкове використання передбачено національним або міжнародним законодавством.

Деякі країни визначили мінімальний розмір шрифту, яким має бути надруковано генеричний непатентована найменування під маркуванням або рекламою торгової марки. У кількох країнах передбачено, що шрифт, який використовується для набору генеричного найменування, повинен бути помітним і не може бути менше, ніж половина розміру шрифту, який використовується для набору патентованого або фірмового найменування. Деякі країни пішли ще далі, скасувавши використання торгових марок в державному секторі.

Щоб не допустити плутанини, яка могла б загрожувати безпеці пацієнтів, назви торгових марок не можуть бути запозичені з МНН. Зокрема, вони не повинні мати спільну з МНН основу слова. Як вже було зазначено, вибір нових найменувань в межах серії буде значно ускладнений в разі використання у фірмовому найменуванні основи слова, спільної з МНН.

Найменування, яким надається статус МНН, вибираються Всесвітньою організацією охорони здоров'я за рекомендацією експертів з Консультативної групи експертів ВООЗ по Міжнародній фармакопеї та фармацевтичних препаратів.

В принципі, МНН вибираються

тільки для окремих, цілком певних речовин, які можуть бути однозначно описані за допомогою хімічного назви (або формули). Програма МНН дотримується принципу — не займатися вибором найменувань для сумішей різних речовин, а речовини, які в повному обсязі описані, можуть бути включені в систему МНН лише у виняткових випадках. МНН не вибирають для речовин з рослинної сировини (рослинних лікарських засобів) і гомеопатичних засобів. Ще один принцип програми МНН - не вибирати найменування для тих речовин, які мають тривалу історію використання в медичних цілях під цілком ustalеними назвами, наприклад, аткалоїдів (таких, як морфій і кодеїн), або під тривіальними хімічними назвами (наприклад, оцтова кислота).

Зазвичай МНН встановлюється лише для активної частини молекули, щоб уникнути багаторазового збільшення статей переліку в тих випадках, коли в речовині фактично використані кілька солей, складних ефірів і т.п.

В процесі створення та внесення до МНН права власників існуючої торгової марки повністю захищені. Якщо протягом чотирьох місяців після опублікування запропонованого МНН надходить офіційне заперечення від зацікавленої особи, яка вважає, що запропоноване МНН вступає в протиріччя з уже існуючою торговою маркою, ВООЗ буде активно домагатися того, щоб таке заперечення було відкликано, або перегляне назву запропонованої. Поки існує заперечення, ВООЗ не опублікує дане найменування в якості рекомендованого МНН.

Вибір нового МНН заснований на суворому дотриманні певної процедури. Після отримання форми запиту на МНН. Секретаріат ВООЗ перевіряє запропоновані назви на предмет їх відповідності з загальними правилами, наявності подібності з вже опублікованими МНН і можливих протиріч з

існуючими найменуваннями, включаючи опубліковані МНН і торгові марки.

Потім обрані, пропоновані МНН публікуються в журналі «Інформація ВООЗ про лікарські засоби» з акцентом на те, що граничний термін для подачі заперечень становить 4 місяці. Такий термін надається для подачі зауважень та / або заперечень щодо опублікованих найменувань. Причини будь-якого заперечення повинні бути сформульовані чітко, їх проаналізують експерти, щоб вирішити, які дії слід зробити. Користувачам рекомендується утриматися від використання запропонованого найменування доти, поки воно не перетвориться в «рекомендований» МНН, щоб уникнути плутанини в разі, якщо найменування буде змінено. Щорічно публікуються два переліку запропонованих МНН.

Останній етап процесу вибору найменування пов'язаний з появою рекомендованих МНН. Коли найменування опубліковано в якості рекомендованого МНН, зазвичай воно не підлягає подальшій зміні і готово для використання при маркуванні, в публікаціях і в інформації про лікарський засіб. Рекомендоване МНН допоможе ідентифікувати активну фармацевтичну речовину протягом її існування у всьому світі. Оскільки це найменування є для загального користування, їм можна користуватися без обмежень. Однак його не можна реєструвати в якості торгової марки, так як це унеможливить його використання іншими сторонами.

Рекомендовані МНН публікуються в журналі «Інформація ВООЗ про лікарські засоби», що є наслідком реалізації процедури обробки заперечень, що застосовується щодо запропонованих МНН. Починаючи з 1997 року, щорічно публікуються два переліку запропонованих МНН. Починаючи з переліку 37 рекомендованих МНН, до переліків також включені графічні формули для кращої ідентифікації речовин.

Особливості реєстрації назв медичних препаратів у якості торгової марки

Всесвітня організація охорони здоров'я пропонує державам-членам вживати всіх необхідних заходів для попередження випадків придбання прав власності на найменування, включаючи заборону на реєстрацію найменування в якості торгової марки.

З роками, необхідність збереження цілісності системи МНН стала гострою проблемою.

Процедура вибору МНН дозволяє виробникам оскаржувати найменування, які ідентичні або схожі на їх зареєстровані торгові марки. Навпаки, заявки на реєстрацію торгових марок відхиляються, відповідно до цієї процедури, тільки в тому випадку, якщо ці марки ідентичні МНН.

Замість того, щоб займатися маркетингом такої продукції під генеричним найменуванням, багато компаній подають заявки на реєстрацію торгових марок, назви яких запозичені з МНН, зокрема, мають спільну з МНН основу слова. Подібна практика ставить під загрозу сам принцип існування МНН як суспільної власності; вона може звести нанівець раціональний вибір нових МНН для родинних речовин, і в кінцевому підсумку, поставить під загрозу безпеку пацієнтів, оскільки сприяє виникненню плутанини в номенклатурі лікарських засобів.

На підставі рекомендацій, даних Комітетом експертів ВООЗ з використання основних лікарських засобів, державам-членам пропонувалося:

1. Прийняти, в міру необхідності, правила або нормативні положення для забезпечення того, щоб міжнародні непатентовані назви (або еквівалентні їм генеричні найменування, затверджені

ні на національному рівні), які використовуються в маркуванні та рекламі фармацевтичної продукції, завжди були чіткими і помітними;

2. Спонукаати виробників використовувати назви своїх фірм і МНН, а не торгові марки для просування і маркетингу продукції, що випускається численними виробниками, яка запускається на ринок після закінчення терміну дії патенту;

3. Розробити керівні принципи щодо використання та охорони МНН і перешкоджати застосуванню найменувань, запозичених з МНН (зокрема, найменувань, що мають спільну з МНН основу слова), в якості торговельних марок.

З огляду на вищезазначене, можна рекомендувати не запозичувати назви торгових марок з МНН. Особливо важливо не допускати навмисного включення в назви торгових марок значущих основ слів, використаних в МНН.

Аналогічним чином, включення елементів назв з біохімічної номенклатури (наприклад, «ферон» з «інтерферону», або «лей кін» з «інтерлейкіну») в назви торгових марок, які знаходяться в стадії розробки, не заохочується, оскільки ці елементи швидше за все будуть використані в якості основи слів в номенклатурі МНН. Їх включення в назви торгових марок могло б заздалегідь перешкодити логічного розвитку номенклатури МНН.

Згідно з резолюцією WHA46.19, реєстрація МНН разом з назвою фірми цілком допустима, за умови, що вона не перешкоджає іншому виробникові використовувати аналогічний підхід.